

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

וימחו מן-הארץ וישאר ארנח ואשר אתו
 בחברה : כד ויגברו המים על-הארץ
 המשים ומאת יום : א ויזכו אלהים
 את-נח ואת-כל-החיה ואת-כל-הבהמות
 אשר אתו בחבה ויעבר אלהים רוח על-
 הארץ וישבו המים : ב ויסכרו מעינת
 תהום וארבת השמים וכלא הגשם מן-
 השמים : ג וישבו המים מעל הארץ
 הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה המשים
 ומאת יום : ד ותנח התבה בחדש השביעי
 בשבעה-עשר יום להדש על הרי אררט :
 ה והמים היו הלוך וחסור עד החדש
 העשירי בעשירי באחד להדש נראו ראשי
 ההרים : ו ויהי מקץ ארבעים יום
 ונפתח נח את-הלון התבה אשר עשה :
 ז וישלח את-הערב ויצא וצואושוב
 עד-יבשת המים מעל הארץ : ח וישלח
 את-היונה מאתו לראות הקלו המים מעל
 פני האדמה : ט ולא-מצאה היונה

עופא דשמיא ואתמחאו מן-ארץ
 ואשתאר ברס-נח דעמיה בתיבותא :
 כד ותקיפומיא על-ארעא מאה וחמשין
 יומין : א ודכיר יי ית-נח וית-כל-היתא
 וית-כל-בעינא דעמיה בתיבותא ויאעבר
 יי רוחא על-ארעא ונהו מיא : ב ואסתכרו
 מבועי תהומא וכווי דשמיא ואתכלי מטרא
 מן-שמיא : ג ותבו מיא מעל ארעא
 אזלין ומיבין וחסרו מיא מסוף מאה וחמשין
 יומין : ד ונחת תיבותא בירחא שביעאה
 בשבעת-עשרא יומא לירחא על-טורי
 קרדו : ה ומיא הוו אזלין וחסרון עד
 ירחא עשיראה בעשיראה בחד לירחא
 אתחניאו רישי טוריא : ו והנה מסוף
 ארבעין יומין ופתח נח וית-כות תיבותא
 די עבר : ז ושלח ית-עורבא ונפק מיפק
 ותאיב עד-דבישו מיא מעל ארעא :
 ח ושלח ית-יונה מלונתיה למחוי אס-
 קלו מיא מעל אפי-ארעא : ט ולא-אשבתח

מנוח

רשי

יונה

כשהוא נותן וי"ד כראש בקוד כחורק תחת הי"ד (ד) : אך נח' לבד נח וזכר פשוטו ומדרש אנדה (ב"ר) גונת וכו' דס עטורח
 הכמות וכתיות . וי"א שאמר מונות לחרי וכיטו ועליו כחור (משלי יא) הן נדיק כארץ יסולס : (א) ויזכור אלהים . זה
 הסס מדת הדין היא ובהפכה למדת רחמים על ידי תפלת הדיקים ורשעתן של רשעים הוככת מדת רחמים למדת הדין שחומר (בראשית ו)
 וירא ה' כי רבה רעת האדם וילחמה' חמה והוא סס מדת רחמים : ויזכור אלהים את נח וגו' . וזהו זכר להס לכהנות ומתם של
 השמיתו דרכס קודם לכן ולא שמו כתיבה : ויעבר אלהים רוח . רוח תכחומין והנחה עברה לפניו : על הארץ . על עסקי הארץ :
 וישבו . כמו (אסתר ב) כשך חנות המלך לשון הנחת חמה : (ב) ויסכרו מעינות . כשפתחו כתיב כל מעינות וכלן חין
 כתיב כל לפי שנסתיירו מהם חותן ש"ס סוד עורך לעולם כגון חמיטכריא וכו' לא כהן : ויכלא . וימנע כונו (ההלים ט) לא תכלח
 דחניך (בראשית כו) לא יכלה מנוח : (ג) מקצה המשים וקאת יום . התחילו לשקור והוא אחד כסיון . כינר ככ"ו ככסליו
 פסקו הנשמים טרי' ג' ויכסליו וכו' ט וטבת הרי ל"כ וסבט ולדרוניסן ולירקי"ה הריק"ג : (ד) בחדש השביעי . סיון והוא שביעי
 לכסליו סכסיון הגשמים : בשבעה עשר יום . מכלן אתה למד שהיה התיבה משוקעת כמים ו"ה חנה . שהרי כתיב בעשירי באחד
 לחדש כראשית החרים זה אס שהיא עשירי למרחשון לירידת גשמים וסס היו גבורים על החרים חמש עשרה חמה וחסרון מיום אחד כסיון
 עד אחד באב חמש עשרה חנה לששים יום הרי חנה לד' ימים נמלא סכ"ו כסיון לא חסרו חלא ד' חמות ונחה התיבה
 ליום הקצרת למדת שהיתה משוקעת י"א חנה במים שכל ראשי החרים : (ה) בעשירי נראו ראשי החרים . זה אס שהיא עשירי
 למרחשון

ארעא ואשקאד ברכו נח ורעמוות פתובקא : כד ותקפו מיה וגו' : א ודכיר : במיכריה ית נת נת כל תיקא ותכל
 בעקא דעקיה בסיבוקא ואעבר : ו רום תמזין על ארעא ואשקאד
 מוא : ב ואסתגרו מברעי תחומא וחרבי שמיא ואתמגע מטרע
 מלמיתת מן שמיא : ג ותאיבו מיה מעלוי ארעא אולין ותמיזין
 ותסרו מיה מסוף קארה ותמשיין יומין : ד ונתת תובתא ברחא

שביעארה הויא לרחא דגישו בשקמי יומין לרחא על טוניה דקרוין שום טוניה מן קרנא מן קרנא ושיב טוניה חד
 ארמיקא ותמן מתפניא קרמא דארמיקא בארעא מדיקא : ה ומיא הוה אולין ורחסין עד יב עשירי יב המז
 בתמזי בחד לרחא אנתמיקא ריש טרכא : ו והוה מסוף גוי : ז ושבר ית עורבא ונפק מופק ותאב עד
 דיביאישו מיה מעלוי ארעא : ח ושבר ית ונתתא מלונותיה למחמי אין אתקול לוי מיה מעלוי ארעא
 ארעא : ט ולא אשקברת ונתתא גיחא למקסר ריגלא ותברת לנתתא ואנדער ארום מוי על אגמי כל

ארעא

רש"י

למרחשן שהתחיל הגשם . ואם תאמר הוא אלו ועשורי לכסליו שמסך הגשם כשם שאתה אומר כדשם הסמיני סיון והוא שביעי להפקת
 אי חופר לומר כן על כרחך שביעי אי אתה מונה אלא להפקת שהרי לא כלו ארבעים יום שלירדת גשמים ונראה ומעשים של תגבורת היום
 עי' אחד בסיון ואם אתה אומר שביעי לירדה אין זה סיון ובעשירי אי אפשר למנות אלא לירדה שאם אתה חומה להפקת והוא אלו לא אתה
 מולא בראשון כהחד לחד חרבו העים מעל הארץ שהיו מקץ ארבעים יום משגרו ראשי הכרים של את העורב וכ"ח יום הוחיל בשליחות
 ביונה הרי ששים יום משגרו ראשי הכרים עד שחרבו עני האדמה : ואם תאמר האלו כראו נמלא שחרבו במרחשן והוא קורא אותו ראשון
 ואין זה אלא תשרי שגור ראשון לכריאת עולם ולרבי יהושע הוא כיון : (ו) מקץ ארבעים יום . משגרו ראשי הכרים : את הלוח
 התיבה אשר עשה . ללכר (ב"ר) ולא זה פתח התיבה העשו לכיפה וליחה : (ז) יצוא ושוב . הולך ומקיף סביבות התיבה ולא
 הלך בשליחותו שהיה מושבו על כת ונגו כמו ששנינו באגדת חלק (סנהדרין קח) : עד יבשת המים . פשוטו כמשמעו . אכל
 פדרש אגדה מוכנסיה העורב לשליחות אחרת בעצרת גשמים כיוו אליהו שנאמר (מלכים א' יז) והעורבים מביאים לו לחם וכשר
 (ח) וישלח את היונה . למקו' ימים שהרי כתיב ויחל עורב טבעת ימים אחרים מכלל זה אתה למד שאף כראשונה הוחילו ימים
 וישלח

באר רחובות דקדוקי רש"י

מן חגבים וקאי א' כפירושו א' כי דקדוקין ולא א' כי דקדוקין דהא כללוא הכי קשה עלרש"י דאם סבר כדעת המקשים
 ונה ליה לפיכך מלתיה בענין המכירות והלא כגמרא לא נוכר כלום מענין הדכיות א"ו דעת רש"י דכעת התרין ומנסו דקשה לרש"י מנא
 לתרין לכלול במלת כל כפך תרי מילי על זה קאמר רש"י דכוק הוא וכו' ור' דעת התרין אן הוי כתוב כל צפור לחודיה הוי אמרי' עבוד לחודיה
 ולאמרי' טמא והשתא דתיב כל צפור כל כפך במלת כל כפך מרבינן כמי עוף טמא אכל עדין לא נתרבו חגבים אמנם כאשר מודרך המקרא
 להקדים המרכא קודם הטפחא וכן מנה הקרא במלת כל המוקדם נקוד הטפחא ובמלת צפור המאחר נקוד המרכא על מרחיק
 מורה השינוי ענין הדכיות ולא כן חמרי' בקרא מלת מין וכאילו כתיב כל צפור של כל מין כפך (אלוואו לאר כפך חטט) ולא ככתבו גס
 חגבים : (ד) אמרו הודקדקים ואל כן חמרי' בקרא מלת את קראת לשון ג' פ' ע' (ער ויערקע חייך
 אכמרי' זאך) וכל תיבה הכתובה אחר מלת את קראת לשון ג' פ' ע' (ער חיווארין גויגרקט מן חייך אכמרי' זאך) והשפעת
 רש"י לשון ג' פ' ע' רעה לומר מדכתיב ג' פ' ע' קודם מלת את על מרחיק לשון ג' פ' ע' הוואיחא את כל היקוס (ער מעקע
 אה אל דען כשחמד) ואינו לשון ג' פ' ע' (ער חיוג ווארדן אה געקקט) דאם כן לא הוי למכתב
 אחר וינח מלת את : ומה שכתב עוד כל תיבה וכו' כזה לא הכתיב דבריו וכי בה' א' סופית תליא מלתא והלא חפ' סתיה אות
 אחרת בסופה ג' פ' ע' דינא הכי לנקדיו' ד' השמוש בפרוק לכן נראה דודאי טות נפל בהסוף וכן כרי' להיות כרש"י וכן כל תיבה בסופה"א

כגון

מכלל יופי

תהלים כג (כויסכרו פי דוברי שקר) : (וימלא) . ענין מניעו
 ועצירה : (ה) הלוח והסוד בא המקור במקום רביעיג
 כאלואמר היו הולכים הלוח והוסריב הסוח : (ו) חלון) .
 הראוי (חלון) כמו (כראשית ד) (בחצונו המר) : (ארז
 חלון ההכה) הוא הצהר שאמר (צוהר העשי לרניבת :
 (ז) (ער יבשת המים) מקור שלם עם דרוש שלא כדרך
 חב"ו י"ד י"ו י"ז י"ח י"ט

טווח לכף-רגלה ותשב אל-יו אל-התבה
 כי מים עד-פני כל-הארץ וישלח ידו
 ויקחה ויבא אתה אליו אל-התבה : י ויחל
 עוד שבעת ימים אחרים ויסקף שלח את-היונה
 מן-התבה : יא ותבא אליו היונה לערב
 ערב והנה עלה-זית שרף בפיה ונדע נח
 כי-קלו המים מעל הארץ : יב ויחל עוד
 שבעת ימים אחרים וישלח את-היונה
 ה ולא יספה שוב אליו עוד : יג ויהי באחת
 ושש-מאות שנה בראשון באחד לחודש
 חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את-מבטח
 התבה וירא והנה חרבו פני הארמה : יד
 ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחודש
 יבשה הארץ : טו וידבר אלהים אל-
 נח לאמר : יו צא מן-התבה אתה ואשתך
 ובניך ונשי-בניך אתך : יז כל-חית הארץ
 אתך מכל-בשר בעוף ובבהמה ובכל-
 הרמש הרמש על-הארץ הוצא אתך ושרצו

רביעי

הוצא קרי

בארץ

רשי

יונה מנח לפדסת-דיגלה וחרבת לותיה
 לתיבותא ארי מנא על-אפי כל-ארעא
 ואושט ידיה ונסבה ואגל יתה לותיה
 לתיבותא : י ואוריד עוד שבעא יומין
 אחרנין ואסיף שלחתי-יונה מן-תיבותא :
 יא נאמת לותיה יונה לעידן רמשא וקא
 טרף-ותא חביר מחית בפומה וידע נח
 ארי-קלו מנא מעל-ארעא : יב ואוריד
 עוד שבעא יומין אחרנין ושלח נת-יונה
 ולא אוסיפת למיתב לותיה עוד : יג והנה
 בשית-מאה וחד שנין בקדמאה בחד לירחא
 נגיבו מנא מעל ארעא ואעדי נח ורת-
 חופאיה דתיבותא ותוא וקא נגיבו אפי
 ארעא : יד ובירחא תינגא בעשרין
 ושבעא יומא לירחא יבישת ארעא :
 טו ומלל יי עם נח למימר : טז פוק
 מן-תיבותא את ואיתך ובך ונשי-בך
 עמך : יז כל-חיתא דעמך מכל-בשרא
 בעופא

וישלח - חיון לשון שליחות אלא לשון טווח שלח ללכת לדרכה וכו' וראו חס קלו המים אסם תמנא מנח לא תשוב אליו : (י) ויחל
 לשון המתנה וכן (איוב כט) לי שמעו ויחלו והרכה יש כמקרא : (יא) טרף בפיה - חונר חטי סוכר היה לכן קורחו פעמים לשון
 זכר ופעמים לשון נקבה לפי שכליונה שכתרה לשון נקבה (ז) כמו (שיר ה') כינים על אפיקי מים (וחוקאל ז) כיני הנחיות
 כלם הנחיות וכו' (הושע ז) כינה פתה : (יא) טרף - מטף ומדרגה אגדה לשון מוון ודרשו (ערובין יח) כפי לשון מאמר אחרה
 יהיו מוונותי מרורין כוית טידו של הקב"ה ולא מתוקין כדכש טידי כשרודם : (יב) ויחל - הוא לשון ויחל אלא שזה לשון ויפעל וזה
 לשון ויתפעל ויחל וימתן ויחל וימתן (ז) : (יג) בראשון - לרא' הוא תשרי ולרבי יוסע הוא ניסן (ר"ה י"ב) : חרבו -
 כעסה כמין טיט שקרמו פניה של עעלה : (יד) יבשה - כעסה נרד' כהלכתה : בשבעה ועשרים - וירדתן כחדש הסניכ"ו -
 חלו יא ימים שהתנה ותירה על הלכנה שמשפט דור המבול שנה תמימה היה - (יז) אתה ואשתך וגומר - איש ואשתו כלן המור
 להם שמיים המטה : (יז) הוצא - הוצא כתיב כינא קרי (ח) כינא חמר להם שילחו הוצא חס חניס רוצים לנאת הניחא אתה
 ושרצו :

באר רחובות דקדוקי רשי

בגן כנה טוחה קנה כשהוא קותן ו' וי' ד כראשה ותולא מירד וכוונת רש"י להודיע דאנה מופלת בה' אדכמוק רק כאשר יבוא כראשה ווי' נ
 ונס ינ"ד טעונית ולאמוקי כאשר יבוא

אָרעא וואָשיט ידוה ונִסְבָּתָא וְאַעִיל יָתָה לְוַתִּיהָ לְחִיבָתָא : י ואוֹרִיךְ הוּב שׁוֹבְעָא וְיָמִין וְאִוְסִיף לְשַׁדְרָא יָת
 וְיָנְתָא מִן חִיבָתָא : י יא וְאַתְרַת לְוַתִּיהָ וְיָנְתָא לְעִדְוִינָא בְּקִשָּׁא וְהוּא שְׂרָפָא דְוִנְתָא לְקִיט חֲבִיר וְשַׁחֲתִית בְּפִרְקָה דְּמִיָּבְמִיָּה
 מִן שְׁנֵי מִיָּשָׁתָא וְיַדַּע נַח אַרְוֹם אֲתִקְוִלְרִי מִיָּא מַעֲלוֹי אָרְעָא : יב וְאוֹרִיךְ הוּב שׁוֹבְעָא וְיָמִין וְאִוְסִיף לְשַׁדְרָא
 ית וְיָנְתָא נְקָא אוֹסִיפִת לְמִיָּתִב לְוַתִּיהָ הוּב : יג וְהוּבָה בְּשִׁית מִאָה וְתָא שְׁנֵי בְּמִשְׁרֵי בְּחַד לְיָרְחָא בְּרִישׁ שְׁמָא נְגוּבוּ מִיָּא
 מַעֲלִי אָרְעָא וְאַעֲדִי נַח ית חִפְפָּה דְּחִיבָתָא וְתָמָא וְהָא נְגוּבוּ אִפִּי אָרְעָא : יד וְיָבִיבָה בְּרַחֲשֵׁנוּ בְּעִשְׂרֵינוּ וְשׁוֹבְעָא וְיָמִין
 לְיָרְחָא אֲתִקְבִּשֶׁת אָרְעָא : טו וּמְלִיל "וּגוֹ" : טז פּוֹק מִן חִיבָתָא אֲנִי וְאַנְתָּהּ רַבְּדָּ וְנָשִׁי בְּנָךְ עֲקוּךְ : יז כֵּל חִתָּא
 דְּעֲקוּךְ מִקְּלִי בְּשַׁרְיָא בְּעוֹפָא וּבְבַעֲרָא וּבְקָלִי רִיחָשָׁא דְּרַחֲשִׁי עַל אָרְעָא הַנֶּפֶק עֲקוּךְ וְתַעֲלִדוּן בְּאַרְעָא וְיִשְׁתִּינוּ וְיִסְגִּינוּ
 עַל

באר רהובות דקדוקי רש"י

יבואו"ד שמושיק לבדה כראשה אז אין דרך ה"ה ליפול מהמכתכ"ק על המעט וכן הוא כהדיא הכלל במדקדקים : (ה) רצה לומר חלו
 הו"ו כתיב וְיִשְׁלַח כִּלְתֵי דְגִשׁ תוֹךְ הַלְמַד וְהִיבָה אֶסְכֵן הַמְלֵא מִלְשׁוֹן הַקֵּל הִיבָה מִשְׁמַעַה שְׁלִיחוֹת בְּקִלּוֹת דְּהִינּוּ שְׁלִיחוֹת לְחִיתָא כְּחִזְרָה
 אֶחָד עֲשׂוֹי דְכִתִּיב וְיִשְׁלַח בְּגִישׁ תוֹךְ הַלְמַד וְהִינּוּ מִלְשׁוֹן הַכְּבֵד אֶסְכֵן מִשְׁמַעַה שְׁלִיחוֹת כְּכִיּוֹדוֹת דְּלִיתָא כְּחִזְרָה דְּהִינּוּ
 שְׁלֹוֹחַ (שְׂטָרְקִי אֲוִיעַק שִׁיקוֹ אֲוִלְנִישׁ וְיִדְרִיקוּן) כְּדַמְסִיִּים שְׁלַח וְכוּ' : (ו) מִשׁוֹם דְּקִסָּה לְרִשׁ"י דְּמִתְחִיל הַקְּרָא
 כְּמִלַּת שְׂרָף לְשׁוֹן וְכוּ' (עַר הַטְּגִלְקִיט) וְסִיִּים כְּמִלַּת בְּפִיָּה (מִיִּט אִיִּר מִוִּיל) דְּהִינּוּ לְשׁוֹן נְקִיבָה עַל זֶה קְאָמַר רִשׁ"י אֲוִיִּר אִי שׁוֹכֵר הִיבָה
 כְּעִדּוֹת מִלַּת שְׂרָף וְהִיא דְּכִתִּיב בְּפִיָּה לְפִי שְׁעִינִן מִיָּן וְיִבָּה כֵּל הַמְקָרָא אִף חֲזַר תְּכֻנָּה כְּלִשׁוֹן נְקִיבָה : (ז) רִשׁ"י הוֹדִיעַן בְּזֶה
 מִלַּת וְיַחַל הַכְּתִיב כִּיּוֹד מִדָּא לְשׁוֹן וְיִפְעַל הוּא וְיִתְרַגַּם וְיִמְחַן וְהִינּוּ לְשׁוֹן קַל (עַר הַטְּגִלְקִיט גוֹיִעֵר) אֶחָד בְּיַחַל הַטְּגִלְקִיט
 כְּשִׁטִּיּוֹד"ן וְהוּ"ד הַטְּגִיט בְּרִגִישׁ וְעוֹרָה חֲסִרוֹן מִ"ו הַתְּפַעֲלִי וְכִילְוִי כְּתִיב וְיַחַל וְיִתְרַגַּם וְיִמְחַן לְשׁוֹן כְּבֵד
 (דַּעַן וְיִיָּא דִּיא טוֹיב דּוּ עֲרִשְׁט מִאֵל אִיִּין כְּלִשְׁט גִּרְחִיט הַטְּ וְיִיָּא הַטְּ נַח גִּלְחִיט דּוּ אֲנִדְרִי מִאֵל וְעֲרִשְׁט וְיִיָּא גוֹיִישׁ אִיִּין כְּעֲשִׂרִי תְּשׁוּבָה כְּרַעֲנִין
 דַּעַן וְיִיָּא וְעֲרִשְׁט גִּרְגִישׁ וְיִדְרִיקוּן קוּמִין דְּרוֹס שְׁטִיט בְּיַחַל לְשׁוֹן כְּבֵד עַר הַטְּגִלְקִיט גוֹיִעֵר) : (ח) וְאִף שֶׁכֵּל הַכּוֹסִחִית הַגִּרְסָא
 בְּרִשׁ"י כְּהִיטוּךְ מִ"ו נִכּוֹן הוּא גִּרְסָתוֹ וְעַתָּה אֲפִרְשֶׁה דְּכִרּוֹן אִף דְּכִתְּמִת אִין חִילּוֹךְ כְּעִיקוּד מִרְוִשׁ הַיִּלְבָּה כִּין עֲלֵת הוֹצֵא
 כְּמוֹל"ס וְכִין מִלַּת הוֹצֵא כְּפִת"ח כִּי שְׁנִיבָה הַמָּה זְוִי מִלְשׁוֹן הַתְּפַעֲלִי מִכְּלִיטוֹס כְּרִיבָה לְרִשׁ"י לְחַלְקִי מִדְּכֻמֵּלִת הוֹצֵא כְּחֹלֶס לֹא כְּרַגְשָׁת
 לְשׁוֹן הַתְּפַעֲלִי לְכֵן מִפְּרֵשׁ הוֹצֵא אֲמֹר לֶהֱסֵי אֶחָד אֶחָד מִלַּת הוֹצֵא כְּפִת"ח שְׁהוּא עַל מִסְקַל הַתְּפַעֲלִי וְסִטִּיר גִּרְגִישׁ לְשׁוֹן הַתְּפַעֲלִי לְכֵן קְאָמַר
 הוֹצֵא

מבלל יופי

עקרו ויתחיל ואלו היה מבנין נפעל כאשר כתבנו
 רבי יהודה ורבי יונה היה (ויחל) כוון כי בבנין נפעל התפק
 היוד פא הפעל ל לון נראיר בעתידים לעולם ובהתפעל פעם
 כוונתם כיווד כמו שמוית (ויתיצבו) כמדכר' (ויתלדו)
 תהליס פנ (ויתיעצו) וכתב בנו וטוב מה שאמר אב היוד
 היתה פתוחה אבל מצאנוה קמוצרה כמשפט האירון מבנין
 נפעל וכן אמר בפירוש קפר בראשית ויחל מבנין נפעל
 ואלו היה מבנין התפעל היתה היוד שחיא פא הפעל פתוחה
 והיא קמוצרה וכן כמימן נ"ב ויש שיבא כיווד בשרשו
 רוצרה לומר שלא נהפכה בה יוד פא הפועל ר"ו'
 נראית כמשפט :

(יג) הרבו המים ועדין לא תוכל הרגל לדון על הארץ

שהיא רכה כי פניה חרבו לכדס ואחר כך יבשה
 הארץ ונעשתה גריד כהלפתה :

(טז) אתה ואשתך וגו' איש ואשתו כאן התייר להם תשמשו

המטה :

(יז) (כל החיה) כלל ואח"כ פרט ופירוש כל החיה כל נפש
 החיה כמו שפירש מכל בשר וזמן אוכר למטה ואת כל נפש
 החיה אשר אתכם (הוציא אתך) צווי בהראות היוד ומשפטו
 הוציא וכתוב בוין בתלוף פא הפועל בוין נסתרת כמגדל
 ברוך

ותיה
 יעא
 תיה
 ימין
 תא :
 וקא
 ע נח
 וריך
 יונה
 והיה
 וקא

 אפי
 שרין
 :
 פוק
 דגך
 שרא
 א
 ויחל
 ים לשון
 הנאות
 ר אמה
 על זה
 רבו
 כ"ו
 ון היר
 אתה
 :
 אשה וי"ו

בארץ ופרו ורבו על הארץ : יח ויצא
 נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו : יט כל
 הקנה כל הרמש וכל העוף כל רמש על
 הארץ למשפתתיהם יצאו מן התבה :
 כ ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל
 הבחמה הטהרה ומכל העוף הטהור
 ויעל עלת במזבח : כא וירח יהוה את
 בית הניחח ויאמר יהוה אל לבו לא אסף
 לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי
 יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד
 לתבות את ברתו כאשר עשיתי :
 כב עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר
 וחם וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבתו :
 א ויברך אלהים את נח ואת בניו
 ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ :
 ב ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית
 הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר
 תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם
 נתנו : ג כל רמש אשר הוא חיוי לכם
 יהיה לאכלה בנרק עשב נתתי לכם אר
 כל : ד אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו :
 ואך

ס ה

ז

ט

בעופא ובבעידא ובכל ריחשא דרחיש
 על ארעא אפיק עמד ויתילדון בארעא
 ויפשוו ויסגון על ארעא : יח ונפק נח
 ובנוהי ואיתחיה ונשי בניו עמיה :
 יט כל חיתא כל ריחשא וכל עופא
 כל דרחיש על ארעא לורעתהון נפקו
 מן תיבותא : כ ונבא נח מדבתא קדם
 יי ונסיב מכל בעירא דביא ומכל עופא
 דבי ואסיק עלון במדבתא : כא וקביל יי
 ברעה ית קורבניה ואמר יי במוקריה לא
 אוסף למילט עוד ירת ארעא בדיל לחובי
 אנשא אריוצרא לבא דאנשא ביש מועיריה
 ולא אוסף עוד למוקחי ית כל דחי כמא
 דעבדית : כב עוד כל יומי ארעא זרוצא
 ונצדא וקורא וחומא וקישא וסיתנא וימס
 וליליא לא יבטלון : א ובריד יי ית נח
 וית בנוהי ואמר להון פושנו וסגו ומלו ית
 ארעא : ב ודחלתכון ואימתכון תהי על
 כל חית ארעא ועל כל עופא דשמיא בכל
 די תרחיש ארעא ובכל נוגי ימא בידכון יהון
 מסירין : ג כל ריחשא דהוא חי לכון
 יהי למוקל בירוק עשבא יהבית לכון ית
 כולא : ד ברס בשרא בנפשיה דמיה לא

תיכלון

רשי

ושרצו בארץ . ולא כתיבה מניד טאף הכתמה והעוף כאשרו כח שמים : (יט) למשפתותיהם . קבלו עליהם עלונת לידבק
 כמין : (כ) מכל הבחמה הטהרה . אמר לא נזה לי הקב"ה להכניס מחלו ו' אלא כדי להקריב קרבן זיהם (ב' ר' פ' כ"ו)
 ל' ד) : (כא) מנעוריו . מנעוריו כתיב משנעבר ללאת מועי אמונתו בו יצר הרע (ט) : לא אוסף ולא אוסף . כפל הדבר
 לשבועה הוא שכתוב אשר נשבעתי מעבור מי כח ולא מנינו כה שבועה אלא וזשכפל דבריו וס'א שבועה וכן דרשו חכמים ז"ל במסכת
 שבויעות (דף ל"ז) : (כב) עוד כל ימי הארץ וגומר לא ישבותה . ו' עתים הללו שני חדשים לכל אחד ואחד כמו ששנינו חזי
 תשרי ומרסשון וחזי כסליו זרע חזי כסליו וטבת וחזי שבת קור וכו' ככ"ו (דף קג) (ס'א) עוד כל ימי כלומר תמיד כמו עוד טוואתו (כו) :
 קור : קשה מחורף . חורף : עת זרע פעורים וקטנית התריפין להתכשל זרע קור הוא חזי שבת ואדר וחזי יסין (עהרש"ל)
 קציר